

Motion till riksdagen 2005/06: MJ444

av **Holger Gustafsson m.fl. (kd, m, fp, c)**

Vänern och Vättern som centrum för svenskt insjöfiske

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om åtgärder i syfte att utveckla och säkerställa fisket i Vänern och Vättern för yrkesfiske, sportfiske och turism.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Vänern och Vättern skall utvecklas till en gemensam nationell resurs för ökad nationell och internationell fisketurism till Sverige.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att länsstyrelsen bör inta en samordnande roll mellan kommuner, yrkesfiskare, sportfiskeföreningar och båtägarföreningar för att åstadkomma en satsning, inom ramen för EU:s landsbygdsutveckling, med utbyggnad av anläggningar för fiskets utveckling.

¹ Yrkande 2 hänvisat till NU.

Fel! Okänt namn på

Skaraborgsområdet

Området i Västra Götaland mellan sjöarna Vänern och Vättern är ett naturligt centrum för såväl yrkesmässigt insjöfiske som sport- och fritidsfiske. Skaraborgsområdet är landets största och viktigaste område för insjöfiske. Fisket bedrivs framför allt i Vänern och Vättern men också i sjöarna Ymsen, Viken och Bottensjön. Fisket utövas både på heltid och på fritid. Fångsten vid det yrkesmässiga fisket uppgår till totalt cirka 750 ton och motsvarar ett värde i första ledet på cirka 23 miljoner kronor per år. De ekonomiskt mest betydelsefulla fiskarterna är: siklöja (løjrom) som står för cirka 40 procent av det totala värdet. Övriga fiskarter som spelar stor ekonomisk roll för sötvattensfisket är gös, sik, röding, abborre och gädda.

Vänern

Vänern är Västeuropas största insjö och hyser hela 35 olika fiskarter, vilket gör sjön till Sveriges artrikaste. I Vänern bedrivs yrkesfiske med botten- och flytgarn och fasta redskap. Nästan 700 ton fisk fångas årligen av yrkesfiskarna i Vänern. De viktigaste fiskarterna är sik, gädda, gös och abborre som det fångas omkring 100 ton av vardera. Den allra viktigaste fisken är siklöjan som främst används för framställning av den exklusiva løjrommen.

Av Sveriges nära 3 000 yrkesfiskare är 250 sötvattensfiskare. I Vänern finns det 92 licensierade yrkesfiskare (varav tre kvinnor), med en medelålder nära 55 år. En tredjedel av Vänerns fiskare bor i Lidköpings kommun, och av dessa har de allra flesta sin hemmahamn i Spiken, vilket gör Spiken till ett av Europas största insjöfiskelägen. Koncentrationen av fiskande företagare i de olika hamnarna i Vänern varierar från den största: Spikens fiskehamn med 15–20 licensierade yrkesfiskare ner till små privata bryggor för endast en eller två yrkesfiskare.

Vättern

Det finns i dag cirka 25 yrkesfiskare i Vättern. Denna skara har kraftigt minskat under 1900-talet från att ha varit över 100 rena yrkesfiskare och cirka 400 deltidsyrkesfiskare på 1940-talet. Det huvudsakliga yrkesfisket i Vättern bedrivs med stora nät där sik, röding och öring fångas i bottensatta nät medan laxen tas i ytsatta. Därutöver förekommer ett visst fiske med fasta redskap, s.k. fällor, i vilka mindre mängder av flertalet arter fångas under de tider på året då fisken går strandnära. Under 2000-talet har fisket efter kräftor ökat kraftigt och fått allt större betydelse för fisket.

Under de senaste tio åren har yrkesfiskarna i Vättern rapporterat om vikande fångster för flera av sjöns viktigaste arter, inte minst röding och sik. Den storskaliga nedgången på sik beror delvis på att Vättern blivit näringsfat-

tigare, framför allt tack vare de kommunala reningsverken. Rödingfångsterna har också minskat långsiktigt, men inte i lika hög grad som sikfångsten.

Laxfisket i Vättern baseras på utsättning av tvåsomriga och tvååriga yngel. Fångstutvecklingen har varit negativ under de senaste åren, möjligen beroende på konkurrens från fritidsfisket. Övriga arter, t.ex. gädda och abborre, har underordnad betydelse för fisket i Vättern.

Fiskevård i Väneren

År 1988 bildades Stiftelsen Laxfond Väneren. Dess primära uppgift är att se till att Vänerlaxen bevaras och reproduceras i god naturlig miljö samt att en genbank finns säkrad. Parallellt är stiftelsens mål att utveckla en upplevelseturism i Vänerområdet med laxfisket som spjutspets. Sistnämnda har inneburit att man under 1990-talet årligen satt ut 350 000 Vänerlaxar i sjön, vilket resulterat i ett laxfiske utan motsvarighet i Europa. I Skaraborgs län har det bildats ett 60-tal fiskevårdsområden omfattande 26 000 av länets totala sjöyta på 28 000 hektar. De flesta områdena upplåter fiske till allmänheten genom försäljning av fiskekort.

Under 1960-talet påbörjades odling och utsättning av lax och öringsmolt i Klarälven som kompensation för reproduktionsskador. Under senare år har totalt cirka 300 000 smolt satts ut per år. Yrkesfiskets fångst av lax och öring har varierat mellan 43 och 50 ton sedan 1997. Det allra viktigaste målet för laxfiskevården är att bibehålla den genetiska resurs som lax- och öringstammarna i Väneren representerar. För att nå detta måste åtgärder vidtas både i Gullspångsälven och i andra rinnande vattendrag med möjlighet att bli rekryteringsområden för lax och öring.

Reglering av fisket för att skydda vissa utsatta arter är ett annat viktigt inslag i fiskevårdsarbetet. Under senare år har ålutsättningar gjorts för prisregleringsmedel. Dessa medel avskaffades 1995. Utsättningarna är angelägna för ålfiskets bestånd. Gösens är mycket eftertraktad i såväl yrkesfisket som i alla former av fritidsfiske. Gösens lek- och uppväxtområden i Väneren är begränsade till grunda och varma vikar. Många av dessa vikar hotar att växa igen vid låg vattenomsättning med en försämrad gösrekrytering som följd. Därför är behovet av ekonomiska resurser för vegetationsbekämpning angeläget. Utsättning av gösungar kan också vara lönsamt. Signalkräftor har tidigare satts ut på vissa platser i Väneren. Ny utsättning av signalkräfta är en fiskevårdsåtgärd som bör övervägas på nytt. Åtgärderna bör följas upp.

Fiskevård i Vättern

Vätterns Fiskevårdsfond är en stiftelse som bildades år 1988 av Vätterns Fiskareförbund och Vätterns Fritidsfiske- och Fiskevårdsförbund. Fondens främsta uppgift är att lämna bidrag till fiske- och miljövårdande verksamhet,

Fel! Okänt namn på

fisketillsyn, information samt biologisk och limnologisk undersökning i Vättern och i tillrinnande vattendrag. Fonden strävar efter att ha en bred verksamhet och i första hand stödja angelägna projekt när andra finansieringsmöjligheter saknas eller är begränsade.

Den centrala myndighetens åtgärder

Fiskeriverket är den centrala myndighet som beslutar om vilka föreskrifter som skall gälla för vården av fiskbestånden. Regionalt är det länsstyrelsen som tillsammans med kommuner och fiskets organisationer genomför olika fiskevårdande insatser. Exempel på sådana åtgärder är vård av biotoper, provfiskeri, anläggning av fiskvägar och fiskutsättningar. Fiskevård definieras på olika sätt. Med fiskevård kan till exempel avses åtgärder som syftar till att öka fiskets avkastning och kvalitet, upprätthålla optimal avkastning och motverka skador på fiskbestånden. Genom olika åtgärder kan yrkes- och fritidsfiskets behov av en hög avkastning av eftertraktade arter tillgodoses. Åtgärderna bör utformas med hänsyn till att naturresursen fisk bevaras och utvecklas.

Sportfiske

I Vänern och Vättern bedrivs ett omfattande fritids- och sportfiske. Denna fångst uppgår till cirka 500 ton per år. Trollingsfisket i de stora sjöarna har till följd av stora utplanteringar av lax och öring expanderat och bedöms som ett av landets bästa.

Ökad kunskap

Det ökade fritidsfisket och dess konsekvenser gör det nödvändigt att skapa bättre kunskap om fiske och vattenbruk. Det bör ske genom utbildnings- och informationsaktiviteter med anknytning till vatten, fiske, redskap och regleringar. De unika områdena kring Vänern och Vättern, med sjöarnas rena vatten och rika tillgång på fina fiskarter, skulle tillsammans med en svensk satsning på internationell marknadsföring ha goda förutsättningar att utvecklas till ett betydande turismområde baserat på svenskt insjöfiske. För detta krävs en gemensam nationell och regional samverkan.

EU-medel för landsbygdsutveckling

För att utveckla Väner- och Vätternområdet är det nödvändigt att länsstyrelsen intar en samordnande roll mellan kommuner, yrkesfiskare, sportfiskeföreningar och båtägarföreningar för att åstadkomma en satsning, inom ramen för EU:s landsbygdsutveckling, med utbyggnad av anläggningar för fiskets utveckling.

Vänern och Vättern har nu en god tillgång på fisk och goda miljömässiga förutsättningar att ta emot en ökad fisketurism. Det som måste tillkomma är de anläggningsramper för i- och upptagning av båtar som fiskar enstaka dagar och sedan byter till annan plats för att där pröva fiskelyckan samt andra serviceanläggningar där fisken kan tas om hand under acceptabla sanitära förhållanden. Fiskeriverkets roll som central myndighet är också viktig i detta sammanhang.

Stockholm den 22 september 2005

Holger Gustafsson (kd)

Cecilia Widegren (m)

Birgitta Carlsson (c)

Christer Winbäck (fp)